

# Posel

Židovské obce v Teplicích

שליח Ročník 13 | číslo 2  
Sivan 5779  
Červen 2019



2019



קהילה יהודית



## Sloupek

V květnu letošního roku jsme si připomněli 71 let od vzniku státu Izrael. Dovolím si hrdě konstatovat, že na blízkém východě není stát, který by tak důsledně dodržoval principy demokracie jako Izrael. Izrael jsem navštívil mnohokrát a vždy jsem s nadšením sledoval úspěchy, které převážně židovská komunita při rozvoji své země dosáhla. V současné době patří ve vědě, zdravotnictví, péči o kulturní památky a v řadě dalších oblastí k nejúspěšnějším zemím na světě. Hledání nových technologií, které v této době nazýváme „Startup“ patří k běžnému způsobu vývoje a do Izraele se stěhují významné firmy z celého světa, aby společně s lidmi z Izraele hledali nové technologie 21. století. ČR se též zapojila do tohoto trendu a na základě mezivládní dohody hledá nové technologie pro vývoj nové Škodovky. Do Izraele se též učíme jezdit jak hospodařit s vodou, zajišťovat bezpečnost osob, získávat nové poznatky o zdravotnictví a zemědělství.

Když jsem v červnu viděl v centru Teplic antisionistické polepky, uvědomil jsem si, že Evropa se dosud nevypořádala se svojí negativní minulostí. Hloupost řady lidí nezná mezí a osoby, které ukazovaly na Izrael jako na své nepřátele, možná jednou budou potřebovat léky, které byly vyvinuty, nebo pocházejí z Izraele.

Izrael je zemí, která je připravena přijmout dle práva návratu všechny osoby, které splňují podmínky tohoto zákona. Tento pro nás přístav byl a je připraven na okamžik, kdy by někoho napadlo nám ubližovat. Doufám, že k tomu nikdy nedojde, ale holocaust nás naučil abychom byli připraveni i na nebezpečí, které by nám někdy mohlo hrozit.

Dovolím si tvrdit, že u většiny obyvatel tohoto státu je Izrael zapsán jako přítel České republiky a přeji mu mnoho dalších úspěšných let a symbolicky připíjím „Le chaim“.

MILI

Rabín Karol Sidon

## Pesach

### Na úvod bych začal tak trochu netradičně midrašem, a to midrašem Pirkej de-rabi Eliezer, ve kterém se píše:

Nastala noc Pesachu a Jicchak zavolal svého staršího syna Esáva. Řekl mu: Synu můj, toto je noc, v níž celý svět říká modlitbu halel, a této noci jsou otevřeny pokladnice rosy. Udělej mi pochoutku, abych ti požehnal, dokud jsem při sobě. Ale duch svatosti odpovídá a říká: Nejez chléb zlovolného člověka! (Př 23,6) A on šel a zdržel se tam. Rivka však řekla Jaakovovi: „Synu můj, tuto noc jsou otevřeny pokladnice rosy a andělé pějí píseň, tuto noc budou tví synové vykoupeni z otroctví a tuto noc budou pět píseň i v budoucnosti, udělej pochoutku svému otci a požehná ti, dokud je při sobě!“ Jaakov se vyznal v Tóře a jeho srdce se obávalo kletby jeho otce. Matka mu však řekla: „Požehnáni tobě a tvému semeni, a kdyby to byla prokletí, ať padnou na mne a na mou duši,“ protože je řečeno: Na mne ať padne tvé prokletí, můj synu (1M 27,13). Šel tedy a přinesl dvě kůzlata. A cožpak byla dvě kůzlata Jicchakovým pokrmem a nestačilo by mu jedno? Je přece řečeno: Spravedlivý jí jen do sytosti své duše. Avšak jedno bylo k připomínce pesachové oběti a jedno, aby mu udělal k jídlu pochoutku, a jak jsme se učili, pesachová oběť se jí do sytosti. Vstoupil a řekl mu: „Zvedni se, posaď a pojez z mého úlovku.“ Jicchak řekl: „Ten hlas je hlas Jaakovův při vyznání jednosti, ten hlas je hlas Jaakovův při studiu Tóry, ale jeho ruce jsou ruce Esávovy, zbrocené krví a každou zlou smrtí.“ Ale nejen to! Když z nebes vyhlašují: Ten hlas je hlas Jaakovův, nebesa hřmí, a když na zemi vyhlašují: Ten hlas je hlas Jaakovův, každý, kdo to slyší, má podíl na tom hlase, hlase Jaakova a každý kdo to neslyší, má svůj podíl s rukama Esáva. Rabi Jehuda říká: Jicchak požehnal Jaakova deseti požehnáni za rosy nebes a za obilí země, oproti deseti výrokům, jimiž byl stvořen svět, poněvadž je řečeno (1M 27,28): Dež ti Bůh z nebeské rosy atd. A když Jaakov vyšel od tváře svého otce Jicchaka, vyšel korunován jako ženich a jako nevěsta ve svých špercích, a z nebes na něj sestoupila oživující rosa a jeho kosti byly plné síly a také on se stal válečným bohatýrem. Proto je řečeno: Z rukou hrdiny Jaakovova, odkud je pastýř, kámen Jisraele (1M 49,24).

Midraš Pirkej de-rabi Eliezer, přeložil rabín K. E. Sidon a pravidelně každý měsíc vychází v Rabínských listech, kde se můžete seznámit i další rabínskou literaturou.

Seder Pesach se konal na teplické židovské obci 19. 04. 2019 na erev Pesach prvního dne. Sváteční bohoslužbu vedl v modlitebně ŽOT, za přítomnosti teplického minjanu, šliach cibur Tomáš Pulc. Jelikož tato pesachová noc začala na erev šabat, hned na úvod zazněly šabatové žalmy Lechu neranena a další sobotní žalmy. Večerní maariv už byl se svátečními vsuvkami v modlitbě amida (tzv. stojící modlitba, která se pronáší v tichosti a je zvykem při ní stát. Po skončení tiché modlitby byl pronesen závěrečný Kadiš, který byl věnován našim zesnulým, se kterými jsme se v loňském roce důstojně rozloučili.

Po ukončení večerní bohoslužby byli všichni pozváni k pesachovému sederu se sváteční večeří. V klubu ŽOT bylo přichystáno třicet dva míst u společného sederového stolu. Všichni se pohodlně mohli posadit a duchovní ŽOT Tomáš Pulc zahájil seder Pesach svátečním kidušem nad chrámeckým vínem. Poté následovalo požehnáni nad marorem (hořkými bylinami), proložené vyprávěním o vyvedení Židů z Micrajim (z Egyptského otroctví). Mezi tím se požehnal chudý chléb maca, který je speciálně vyroben k tomuto účelu a dovezen z Izraele. Macu šmura (ručně dělané nekvašené chleby vyrobené a upečené pod dozorem ortodoxního rabinátu) věnoval teplické obci rabín Herschel Glück z Londýna. Letošní sváteční sederovou večeří připravili a finančně podpořili Učenci Tóry spolu s místními členy Chevra kadiša, finančně přispěla i Židovská obec Teplice. Myslím, že letošní seder na teplické obci se povedl na výbornou. Všichni účastníci se podíleli rovným dílem na čtení Nové pražské pesachové hagady, kterou nám věnoval vrchní zemský rabín K. E. Sidon (10 výtisků), za což mu velice děkujeme. Ke sváteční náladě přispěl i vzácný host z Izraele, Eizig Laskin s manželkou Ritou z Bat-Jamu, který se jal v průběhu večera energicky zpívat pesachové písně.

### „Každý pesachový seder je jiný, a tudíž neopakovatelný svou atmosférou i předkládanými pokrmy a vybranými pochoutkami!“

Škoda je, že někteří se předem závazně přihlásili na seder Pesach a potom nedorazili, aniž by zrušili rezervaci a obec musela některé členy na poslední chvíli odmítnout. Všem, kteří se na pesachový seder nedostali, se omlouváme a do budoucna se této chyby budeme muset vyvarovat.

Na závěr bych rád všem sponzorům a dárcům poděkoval za jejich štědrost. Rád bych poděkoval Vendule Látalové, která pod dozorem mašgiacha z hotelu King David Praha a duchovního ŽOT připravila z nakoupených surovin chutnou krmi.

Le-šana habaa bi-Jerušalájm!

.....a pokud se nesejdeme příští rok ve Svatém městě Jeruzalému, budeme opět tady pro vás na Židovské obci v Lipové ulici chystat seder Pesach. Chag samech ve košer Pesach všem!

Pro čtvrtletník Posel připravil: Tovje



Rytina pochází z Pesachové hagady vydané vydavatelem tiskovin: Jakobem Brandeisem v Praze v roce 1909

Odhalení náhrobního kamene hakamat hamaceva se konalo 30. 04. 2019 za krásného jasného dne, tak jak by si to Olda Látal přál, v dopoledních hodinách na Novém židovském hřbitově v Teplicích. Samotný náhrobní kámen byl osazen již v březnu letošního roku kamenickou firmou z Hořic v Podkrkonoší. Vyroben je z hořického pískovce, který se v okolí Hořic po staletí těží, podle návrhu teplického sochaře a performeru Martina Tomáška. Náhrobní stéla bývalého předsedy ŽOT Oldřicha Látala je vyrobená z jednoho bloku pískovce a připomíná staré náhrobní kameny na židovských hřbitovech s novým moderním designem v grafickém pojetí. V horní části náhrobku je laserem vypálená dynamicky roztančená menorá (sedmiramenný svícen), tak že je přesně vidět na druhou stranu, čímž působí velmi efektně. Ve střední části je český epitaf s informacemi o zesnulém. Pod epitafem je umělecky vyvedená izraelská vlajka. Na zadní straně je v horní části nápisová část s hebrejským jménem zesnulého Avrahám Moše ben Avrahám a v dolní části náhrobku je uvedena datace, tj. datum narození – datum úmrtí. Celkovým dojmem náhrobní stéla působí velmi pěkně až umělecky.

Odhalením náhrobního kamene zesnulému končí nejhorší tzv. forma vzteku, jenž vychází z nepředvídatelných lidských tragédií a u každého pozůstalého je její intenzita jiná, ze situací, které nelze vysvětlit ani pochopit, proč se nám staly. Na otázku, proč se takové věci dějí, vám nedokáže odpovědět žádné náboženství. Nicméně judaismus poskytuje podporu, abyste se mohli posunout dál. Jednu takovou oporu představuje rituál ročního smutku po smrti milované osoby. Bezprostředně po úmrtí se pozůstalý utápí v žalu, vzteku a bolesti. Nevychází z domu, posedává doma na nízkých stoličkách či přímo na podlaze a nic nedělá. Navštěvují ho přátelé, rodina a nosí mu jídlo. Po uplynutí sedmi dní se pomalu začíná člověk vzpamatovávat a zapojovat se do života. Po uplynutí třiceti dní od pohřbu se koná v synagoze tzv. šlošim, a člověk se pomalu dostává do „normálu“. Na jahzait zesnulého se odebere na hřbitov a odhalením náhrobku ukončí roční období smutku.

Citace je použita z knihy: Lidé plánují, Bůh se směje aneb Když se život nevyvíjí podle vašich představ. Knihu napsala Sherre Hirsch, vydalo nakladatelství Portál s. r. o Praha v roce 2018, v překladu Anny Vrbové.

Odhalení náhrobního kamene se zúčastnili jak nejbližší pozůstalí, přátelé, tak i členové místní židovské komunity, pro které byl Oldřich Látal z“l. dlouholetým předsedou ŽOT. Dále se společenské akce zúčastnili i významní hosté a přátelé zesnulého. Pod vedením předsedy Chevra kadiša Praha ČR. Chaima Kočího byli předčteny vybrané žalmy a odříkán Kadiš sirotků. Čtení žalmů se ujali Vrchní zemský rabín Karol Efraim Sidon, chazan FZO Danny Vaněk a duchovní ŽOT a člen představenstva Chevra Kadiša Praha ČR Tomáš Pulc. Odhalení provedla vdova po zesnulém Vendula Látalová se synem Samuelem Látalem. El male rachamin povedl chazan Danny Vaněk. Závěrečný kadiš sirotků odříkal společně s duchovním ŽOT Dominik Látal za přítomnosti teplického minjanu a všech přítomných. Poté se všichni zúčastnění naposledy poklonili památce bývalého předsedy ŽOT Oldřicha Látala z“l. a položili kamínek k patě hrobu, kde k tomuto účelu bylo vytvořeno důstojné odkládací místo. Čest jeho památce.

Všem přítomným děkujeme za jejich účast na tomto pietním aktu.

Pro čtvrtletník Posel připravil: ŽOT



## Hašomer Hacair

### aneb historie, která se začala psát před více než sedmdesáti lety.

Příchodem židovských optantů (tzv. dosídlenců) po druhé světové válce se v Teplicích – Šanově probudil sionistický duch Hechalucu (mladých sionistických průkopníků), pod vedením členů Hašomer Hacair (mládežnické sionistické hnutí – Mladý strážce). Hašomer Hacair převzal veškeré iniciativy na přípravu židovské mládeže k velké aliji (vystěhování neboli výstupu) do britské mandátní Palestiny.

Únorové události v Československu roku 1948, po kterých převzali komunisti vládu a kontrolu nad všemi oblastmi života v zemi, začaly ohrožovat i přeživší židovskou komunitu, která čítala na 45 tisíc duší. Nová vláda na jedné straně pokračovala v pozitivním postoji a podporovala rozhodnutí OSN o založení židovského státu. Vojenská pomoc Československa židovskému obyvatelstvu v Mandátní Palestině nebyla přerušena, ale naopak ještě zesílila. Na druhou stranu tragická smrt ministra zahraničí Jana Masaryka, příznivce, podporovatele sionismu a bojovníka proti antisemitismu, vyvolala velký neklid mezi židovským obyvatelstvem. Obavy ještě vzrostly vznikem akčních výborů v Radě židovských náboženských obcí, složený výhradně z členů komunistické strany židovského původu. Akční výbor Rady židovských náboženských obcí totiž na svém grémiu vyloučilo z vedení rady, všechny sionisty a jinak podezřelé členy.

Po vzniku státu Izrael v květnu 1948 aktivity sionistického hnutí Hašomer Hacair ještě vzrostly. Hašomer Hacair tak převzal odpovědnost za osud československého židovstva. Michael Ravid člen Hašomeru ve svých pamětech vzpomíná: „*Centrálne postavenie hnutia Hašomer Hacair v židovskom živote Československa v roku 1949 nás nutilo najst riešenia pre nové úlohy, pred ktorými sme sa ocitli. V tejto fáze sa zjednotila činnosť Socialistickej ligy a Hašomer Hacairu do spoločného rámca. K masovej aliji pribudla ilegálna alija z Maďarska.*“

V roce 1948 od vzniku státu Izrael do konce roku prostřednictvím Palestinského úřadu v Praze a Bratislavě vycestovalo 756 olim (přistěhovalců). Koncem roku 1948 se velvyslanectví nově vzniklého státu Izrael obrátilo oficiálně na vládu Československa prostřednictvím ministerstva zahraničí, aby umožnila aliju 20 tisíc Židů na posílení mladého státu. Na Sionistickém kongrese v Piešťanech v lednu 1949 vyslanec státu Izraele, Ehud Avriel prohlásil, že vláda Izraele povolila aliju 20 tisíc Židů z Československa. Prohlášení velvyslance Ehuda Avriela byla velkým katalyzátorem velké vlny alije v roce 1949.

Na jaře v roce 1949 většina lidově demokratických států zakázala vystěhování svých Židů do jejich nové domoviny. Tyto státy společně se Sovětským svazem tlačili na Československou vládu, aby se vystěhování Židů celkem zastavilo. Pražská centrála sice nerada, ale uposlechla nátlaku a omezila aliju do Izraele. Na Slovensku se vzepřeli diktátu z Prahy a ve vystěhování Židů pokračovali ještě v měsíci listopadu, kdy byl vypraven poslední mimořádný vlak s olim přímo do italského přístavního města Bari.

Od začátku roku 1949 až do konce července vycestovalo z Československa 16 576 Židů. Poslední skupina olim z Prahy vyjela 26. 07. 1949. Z Bratislavy vystěhování do Izraele, jak už bylo zmíněno, ještě pokračovalo do listopadu, kdy Slovensko 19. 11. 1949 opustilo posledním vlakem 513 olim. Důvodem zrušení vystěhování byla též výměna starých pasů za nové. Přitom všechny staré pasy ztratily platnost 30. 11. 1949. Získat nové pasy už nebylo lehké, neboť podléhaly kontrole Československých úřadů.

Od začátku ledna do konce dubna 1950 se podařilo vycestovat 154 lidem do Izraele, mezi nimi bylo několik Židů z Maďarska, kteří byli vězněni z politických důvodů, či byli internováni v pracovních táborech.

Hašomer Hacair sdružoval též mladé ortodoxní Židy z východního Slovenska a Podkarpatské Rusi. Protože ti pak jako optanti v severních Čechách alijovali jako první, pokud neodešli do Izraele, odešli do Anglie, USA či jinam. V Teplicích zůstala jen malá hrstka tzv. dosídlenců. Kolika Židům z Teplic se podařilo vystěhovat do Izraele, nevíme. Žádný průzkum se totiž nekonal, i když na Židovské obci se dochovalo velké množství evidenčních karet. Rád bych zde uvedl na závěr pár jmen, kterým se podařilo vystěhovat. Max Lebovič (otec paní Lotte Kozové), v Izraeli založil novou rodinu, Bernard Pachtinger v roce 1945 – 1948 působil jako šochet a rabín ortodoxní obce s působností v Teplicích a Ústí nad Labem, odešel do Anglie, dalšími byla velmi početná rodina Lebovičů z Podkarpatské Rusi, rodina Hofmannů z Teplic a mnoho dalších z prvorepublikového Československa.

Pro čtvrtletník Posel připravil: tomš69  
podle: Hašomer Hacair – Dejiny hnutia, ktoré vydalo MŽK v edíci Judaica Slovaca v roce 2001 v Bratislave





**Státní oblastní archiv**  
v Litoměřicích



**SPOLEK NA OBNOVU**  
**ŽIDOVSKÝCH PAMÁTEK**



# OSUDY ŽIDOVSKÝCH RODIN

*na Lounsku*

Vernisáž výstavy se bude konat **16. července 2019**  
v **17 hodin** v **Oblastním muzeu Lounech**.  
Výstava potrvá do **15. září 2019**.



# Josef Chaim Sagher – poslední kadaňský rabín

Petr Hlaváček

Mezi osobnosti, jež významně přispěly k rozvoji a emancipaci židovské komunity v severozápadních Čechách za prvorepublikových časů, musíme zařadit i rabína Josefa Chaima Saghera. Narodil se 20. června 1875 v rumunském Galați (něm. Galatz), v onom multikulturním přístavním městě na Dunaji, které patřilo k raným centrům sionismu. Jeho otec Yekutiel Sagher pocházel ze starého rabínského rodu, mladičkář Sagher se pod dojmem častých pogromů přikláněl k sionistickému hnutí. Záhy opustil Rumunsko a přesunul se do svobodnějšíhabsburské monarchie, aby od roku 1896 působil v Lomnici u Brna jako kantor v tamější synagoze. Roku 1897 bychom jeho podpis našli pod zdravicí zdejší židovské obce zaslanou Theodoru Herzlovi na první sionistický kongres do Basileje. Ve stejném roce se oženil s Idou Zeisel, pocházející ze staré moravské židovské rodiny, a už roku 1900 je doložen jako kantor synagogy v Napajedlech u Uherského Hradiště. Právě v této době získal i vysokoškolské vzdělání, patrně na univerzitě ve Vídni, a bylo mu přiznáno rakouské státní občanství. V letech 1903 až 1904 působil v Dolních Kounicích, poté několik měsíců v Přívozu, který je dnes součástí Ostravy.

Roku 1905 se stal rabínem v městečku Pankrac v rakouské (dnes chorvatské) Slavonii, jeho angažmá však trvalo krátce, neboť ve stejném roce byl zvolen rabínem židovské obce v tyrolském Innsbrucku. V listopadu 1906 se i s rodinou přestěhoval do nového působiště, kde byl zároveň jmenován c. k. polním rabínem II. třídy u tamějšího 14. pěšího regimentu. Kromě rabínských povinností a výuky náboženství pracoval pro sionistické noviny „Die Welt“ a „Jüdische Zeitung“, intenzivně se věnoval mládeži a přednášel. Těšil se podpoře prof. Otty Warburga, slavného botanika a pozdějšího prezidenta Světové sionistické organizace, vyjednával též s Palestinským komitétem v Paříži i baronem Edmundem Rothschildem, neboť chtěl založit novou židovskou osadu v Palestině.

V Innsbrucku se stal nepřehlédnutelnou osobností se značným vlivem na intelektuální a politické kruhy. Jistě k tomu přispěla i jeho veřejná polemika s antisemitským katolickým kultem středověkého „světce“ Andrease z Rinnu, údajné oběti židovské rituální vraždy. Sagher vypracoval roku 1911 kritickou historickou studii, v níž dokázal, že jde o smyšlenou jezuitskou legendu ze 17. století, a výsledky svého bádání poskytl i brixenskému biskupu, který je v roce 1913 předložil papeži Piu X. Ke křesťanským přátelům našeho rabína patřil jezuita Matthias Flunk, osvícený profesor Teologické fakulty Innsbrucké univerzity a specialista na orientální jazyky. Sagher byl aktivní nejen v židovské obci, ale též ve veřejném životě, přičemž zdejší židovská komunita tak získávala nové sebevědomí. Hned na počátku první světové války sloužil v letech 1914 až 1915 na ruské frontě jako polní rabín.

Brzy se však měl přesunout do Českého království. Roku 1916 je doložen jako rabín v Chodové Plané u Tachova, poté v letech 1917 až 1920 v Sobědruhách u Teplic. Sagher přijal československé občanství, a přestože zůstal sionistou, byl stejně tak přesvědčeným Čechoslovákem. V roce 1921 byl zvolen rabínem v Kadani, kde působil celých sedmáct let. Z jeho iniciativy byla v kadaňské synagoze odhalena 26. dubna 1924 pamětní deska vojákům židovského vyznání, kteří padli za Velké války. Měl také velkou zásluhu na konsolidaci poměrů ve zdejší židovské obci, mimo jiné na integraci židovských emigrantů z Haliče a Bukoviny i odjinud z východní Evropy, z nichž většina byla tzv. bez státní příslušnosti. Sagherova rodina bydlela v rabínském bytě, který se nalézal přímo v budově synagogy v dnešní Školní ulici. Na měšťanské škole a gymnáziu vyučoval židovské náboženství a v Kadani byl ctěn jako vzdělanec a demokrat, tolerantní osobnost spojující zdejší německé, české a židovské obyvatelstvo. Byl rovněž ve styku s židovskými uprchlíky z nacionálně-socialistického Německa, a například roku 1936 byl v tisku obviňován, že jim obstarával doklady a falešné oddací listy.



Sagher a jeho rodina

Sagherova vnučka Lea Thea, kadaňská rodačka, na toto období vzpomínala následovně: „Můj milovaný dědeček byl v Kadani rabínem a učitelem náboženství. Byl oblíben u židů i křesťanů. Vyznačoval se velkou inteligencí, hovořil několika jazyky, znamenitě uměl komunikovat s lidmi.“ Zde jen na okraj připomeňme, že Lea Thea byla nemanželským dítětem Sagherovy dcery Anny, otcem byl známý teplický továrník Samuel Harry Bondy. Všech šest Sagherových dětí získalo v demokratickém Československu kvalitní vzdělání: Klemens a Otto se stali stavebními inženýry, Felix a Erwin vystudovali v Praze medicínu, dcery Anna a Gertrude pracovaly jako učitelky. Krátce před obsazením tzv. Sudet německým vojskem v říjnu 1938 uprchla větší část Sagherovy rodina z Kadaně do Palestiny, toliko dcera Anna zvolila směr New York. Jen o vlasek tak Sagher a jeho nejbližší unikli hrůzám „Křišťálové noci“, během níž byla i v Kadani vypálena 10. listopadu 1938 synagoga a židovské obyvatelstvo bylo surově napadáno. V Československu ovšem zůstal Sagherův syn Klemens s manželkou a dcerou, kteří byli zavražděni v Osvětimi. Jako připomínka všech obětí šoa z Kadaňska byla v blízkosti zničené kadaňské synagogy odhalena roku 2018 pamětní deska. Josef Chaim Sagher, poslední kadaňský rabín, se v Palestině usadil nejprve u dcery Gertrude v Haifě a později v Bat Yam u Jaffy. Zde také 9. listopadu 1946 zemřel, necelé dva roky před obnovením Státu Izrael. V Bat Yam zemřela roku 1958 i jeho věrná manželka Ida. Četní potomci Sagherových dnes žijí v Izraeli i Spojených státech amerických, avšak střední Evropa, Československo, severozápadní Čechy a město Kadaň jsou stále živou součástí jejich rodinné paměti.



Josef Chaim Sagher v rabínském ornátu

doc. PhDr. Petr Hlaváček, Ph.D., historik a filosof, jako koordinátor a vědecký pracovník řídí Collegium Europaeum FF UK & FLÚ AV ČR v Praze

## Jom ha šoa

K veřejnému čtení jmen obětí holocaustu se letos přidalo dalších pět měst v České republice, takže celkový počet se vyšplhal na 21 měst a městeček, ve kterých si připomínáme největší lidskou tragédii v novodobých dějinách. Jedním z tradičních míst, kde se čtou jména, je dvorní trakt před Tereziňskou synagogou v Dlouhé ulici č. p. 17, která byla objevena po roce 1990. Svou výzdobou, odborně provedenými nástěnnými malbami a texty, je v pravdě unikátní v rámci bývalého tereziňského ghetta. V době ghetta měl objekt označení L 225. Dnešní vzhled bývalé modlitebny sice není úplně totožný s podobou z let 1943 – 1944, jelikož vlivem času byly poničeny zejména části textů na stěnách hlavně vlivem katastrofální povodně v roce 2002. I tak je prostor modlitebny impozantní a nabitý pozitivní energií což se nedá říct o městě, které stále připomíná město duchů. Omlouvám se tereziňským občanům, ale nejen na mě tak město působí.

Letošní čtení se konalo ve čtvrtek 02. 05. 2019 ve 14:00 hodin, čtení se účastnili žáci a studenti z Chabařovické základní školy, kteří přečetli sto jmen z Pardubického transportu a z Pražského transportu do Tereziňského ghetta. Úvodní slovo pronesl ředitel Památníku Tereziň Jan Roubínek, poté proběhlo samotné čtení a na závěr zazněla modlitba El male rachamim, kterou přečetl Vrchní zemský rabín K. E. Sidon. V rámci pietního aktu zazněla hudba tereziňského skladatele a organizátora kulturního života v ghettu Gideona Kleina. Za Židovskou obec v Teplicích se zúčastnil pietního aktu duchovní ŽOT Tomáš Pulc, Vitalij Makonda a Konstantin Kankava, za Židovskou obec v Ústí nad Labem byla přítomna paní předsedkyně Anna Ťupková.

Brno: Moravské nám. před Místodržitelským palácem, Havlíčkův Brod: Havlíčkově náměstí, Horažďovice: Nový židovský hřbitov na Loretě (ulice Odbojářů), Karlovy Vary: před Hlavní poštou na třídě T.G.M., Klatovy: u pomníku obětem holocaustu (na souběhu ulic Randova a Denisova), Kolín: Karlovo náměstí, Kosova Hora: Synagoga Kosova Hora, Kutná Hora: Spolkový dům v Kutné Hoře, Liberec: před Krajskou vědeckou knihovnou (Rumjancevova 1362, Liberec 1), Lipník nad Bečvou: kostel Církve československé husitské – bývalá synagoga, v Perštýnské ulici, Mělník: Park u kostela sv. Petra a Pavla, Mikulov: zámek Mikulov, Nýrsko: Náměstí před budovou Muzea a knihovny Nýrsko, Olomouc: Horní náměstí, Plzeň: Smetanovy sady, U Branky, Praha: náměstí Jiřího z Poděbrad, Prostějov: nám. T. G. Masaryka, před budovou muzea, Sušice: náměstí Svobody, Teplice: Mírové náměstí, Ústí nad Labem: piazzetta před Hraničářem, Ústí nad Orlicí: Městská knihovna, Příkopy 376.

Pro čtvrtletník Posel připravil: duchovní ŽOT

## Lag ba-omerová party v Teplicích

Na úvod si řekneme něco málo o svátku Lag ba-omer, tj. doslova třiatřicátý den omeru. Omer je období mezi poutními svátky Pesach a Šavuot, kdy bylo zvykem v době Jeruzalémského chrámu přinášet omer pšenice do Chrámu jako dík za novou úrodu.

Lag ba-omer nepatří mezi biblické ani mezi historické svátky. Jeho původ je v Talmudu, kde se nachází krátká zpráva o neštěstí, které se událo během období omeru: „Říkají: Rabi Akiva měl dvacet čtyři tisíc žáků... a všichni najednou zemřeli, protože nechovali respekt jeden k druhému. Svět se stal opuštěný, dokud nepřišel rabi Akiva k našim učencům na jihu (tj. v Judsku) a nepředal jim své učení, rabimu Me'irovi, rabimu Jehudovi, rabimu Josimu, rabimu Šim'onovi a rabimu El'azarovi ben Samu'a, a ti tehdy ustanovili Tóru.“

Babyl. talmud, traktát: Jevamot 62b

Jedna z interpretací tohoto příběhu je ta, že studenti byli pobiti při povstání Bar Kochby (během kterého rabi Akiva projevil duchovní podporu vůdci povstání, Šim'onu bar Kochbovi, a byl následně Římany umučen). Tato pasáž z Talmudu však neříká nic o 33. dni omeru. V období mezi 6. a 11. stol., kdy se již dodržovaly zvyky související s počítáním omeru, není žádná zmínka o tomto dni jako o slavnostním dni a na několika místech je zmíněn naopak jako postní den na připomínku smrti Jozueho a jakéhosi zemětřesení. Prvním, kdo přichází s tvrzením, že žáci rabiho Akivy přestali umírat právě 33. dne omeru, byl Menachem Me'iri na konci 13. století, avšak ani tehdy ještě 18. ijar nebyl chápán jako svátek.

Oslavy s tímto dnem propojil až Jicchak Lurja a jeho žák rabi Chajim Vital, který napsal, že 18. ijar je „dnem oslav Šim'ona bar Jochaje“, údajného autora knihy Zohar, který měl v tento den zemřít, avšak nepřál si, aby den jeho úmrtí byl dnem smutku. U jeho hrobu v galilejském Meronu poblíž Safedu se v tento den konají velké poutě, kterých se účastní několik set tisíc lidí.

Podle bratislavského rabína Chatam Sofera začala 18. ijaru (33 dní po vyjití z Egypta) padat putujícím Izraelitům nebeská strava – mana. Poté, co se začaly oslavy šířit mezi lidem, se rabini postavili tomu, aby se 33. omer stal svátečním dnem. Jednak toto datum vzniklo dodatečně a jednak se 18. ijaru stalo několik nera-  
dosťných událostí: V Tanachu je napsáno, že za dávných dnů Noe a jeho dům vstoupili do archy a tohoto dne začala potopa.

Tohoto dne roku 363 začali jeruzalémští židé budovat základy třetího jeruzalémského Chrámu se svolením římského císaře Juliana Apostaty. Navečer však byl jejich záměr překažen, když správce provincie zjistil, že císař zahynul při své výpravě proti sasánovské říši, a povolení zrušil.

### Zvyky na Lag ba-omer

K Lag ba-omer není žádné speciální čtení z Tóry či jiných biblických knih, ani žádný přídavek k modlitbám. Mezi zvyky Lag ba-omer patří slavení svateb (vzpomeňme si na svatbu na vinici v Rudolicích u Mostu Mošeho Váni z 1. s Gafnou v roce 2009 a svatba Káti s Natanem Kreissingerem v roce 2011 tamtéž), a také je zvykem v Eretz Jisraeli zapalovat velké hranice. Často se také střílí šípy z luku, což má připomenout, že tento den je spojen s historickými válečnými událostmi Bar Kochby. Kabala spojuje střelbu z luku s tradicí, že za života rabiho Šim'ona bar Jochaje nebyla na obloze duha. Duha v judaismu symbolizuje Boží hněv, neboť slouží jako znamení smlouvy, že Bůh již nikdy neutopí lidstvo ve vodách potopy.





Protože Lag ba-omer není svátkem biblického původu, neplatí pro ně předpisy o zákazu práce, jako je tomu v případě poutních a vysokých svátků.

Viz. Wikipedia.cz

V loňském roce jsme na Lag ba-omer přivítali rabína Daniela Mayera, v předloňském roce na Lag ba-omer do Teplic přijel Vrchní zemský rabín Karol Efraim Sidon, letos se žel B-hu nepodařilo zajistit ani chazana FŽO Daniela Vaňka, neboť Lag ba-omer se kryl s celostátní akcí Limmudem v Blansku, kam většina praktikujících Židů odjela na prodloužený víkend. Takže letos se na Lag ba-omer nekonala čtvrtěční odpolední bohoslužba, a hned jsme se sešli na zahradě ŽOT v Lipové ulici, kde proběhlo tradiční lag ba-omerové grilování s mašgiachem z King Davidu Praha a s frontmenem skupiny Schodiště Martinem Krajíčkem. Ph.Dr. Martin Krajíček pro tuto příležitost nacvičil pár nových hebrejských a jidiš písniček. Kdo se chtěl pomodlit odpolední bohoslužbu Mincha mohl tak učinit individuálně v modlitebně ŽOT, která byla k tomuto účelu po celou dobu otevřená.

V úvodu přivítal všechny zúčastněné roš kehila Michael Lichtenstein, který měl i krátký proslov k tomuto dni. Poté, jak už bylo zmíněno, proběhlo grilování jehněčího a kuřecího masa a grilované zeleniny a pro vegetariány a milovníky ryb se připravil na rozžhaveném grilu losos s makrelami. Cílem akce bylo sejít se a dobře se pobavit, což myslím, že se dokonale splnilo.

Hojnost dobrých pokrmů, dostatek kvalitních lihovin a dobrá hudební produkce prostě nenechala nikoho netečným a všichni se bavili a celou akcí si užili. Vždyť už náš bývalý předseda Oldřich Látal z"l. (který zemřel 30. den omeru 5778) prosazoval komunitní život přes gastronomii, která spojuje starou židovskou pohostinnost našeho praotce Avraháma s dneškem. Neměli bychom zapomínat na naše tradice, ale měli bychom je více vnímat a prosazovat do našeho stylu života. Na závěr bych rád poděkoval všem našim sponzorům a dárcům, kteří přispěli finančně či věcně. Rád bych poděkoval též všem, kteří nelenili a přišli podpořit akci svou přítomností. Všem těm patří velký dík!

Pro čtvrtletník Posel připravil: Tovje



## Poděkování paní Mariettě Šmolkové

Rád bych touto cestou poděkoval paní Mariettě Šmolkové za knihy, které věnovala naší Židovské obci v Teplicích do naší obecní knihovny. Některé tituly už máme, ale mezi darovanými jsou též pěkné knihy, které v knihovním fondu doposud chyběly.

„Děkujeme!“

Pokud máte i vy knihy židovských autorů, či s židovskou tematikou a chtěli byste je věnovat naší židovské obci, budeme rádi.

Předseda ŽOT Michael Lichtenstein



V roce 2016 započala revitalizace židovského hřbitova v Měcholupech u Žatce, o které jsme vás informovali ve čtvrtletníku Posel, 2017/3. Práce byly svěřeny spolku Tamus z Tachova pod vedením Václava Freda Chvátala. Spolek Tamus jehož činností, či účelem spolku, je péče o hmotné nemovitě kulturní dědictví, kterou spolek naplňuje: organizováním oprav, rekonstrukcí, údržbových prací staveb, hřbitovů a pietních míst, též organizuje dokumentační a výzkumnou činnost, zejména pořizování polohopisné, fotografické a textové dokumentace staveb, hřbitovů a pietních míst. V neposlední řadě se zabývá shromažďováním a publikováním výsledků dokumentační a výzkumné činnosti v oborech historie, archivnictví, architektury a religionistiky.

O židovské komunitě v Měcholupech a Želči toho víme žalostně málo, snad se nám podaří získat více informací o místních Židech, ale vraťme se k revitalizaci a obnově židovského hřbitova v Měcholupech. V roce 2016 došlo k vysekání náletových křovin a v zimním období k spálení hromad z pořezaných náletů a dřevin mimo plochu hřbitova. V dalším roce se opětovně plocha vysekala, ale dále práce nepokračovaly tak, jak bychom si přáli.

V letošním roce v jarním období byla opětovně celá plocha hřbitova vyčištěna a vysekána od vzrostlých travin a křovin. V květnu téhož kalendářního roku na židovský hřbitov konečně dorazili očekávaní brigádníci, aby se pokusili pobořený hřbitov postavit opět takřkajíc na nohy a povalené náhrobní stély postavit od základu na místě ze kterého byly shozeny a zadupány do prachu, který po letech pokryla souvislá a velmi hustá vrstva barvínku, který v tomto období modře kvete. Práce na vztyčení náhrobních stél byla svěřena spolku Aktion Sühnezeichen Friedensdienste e. V. (Německo), který již v minulosti spolupracoval s ŽOT na obnově židovského hřbitova v Sobědruhách. Společně s nadšenými dobrovolníky přijel i letos hebraista Gill Hüttemeister, který se snažil přečíst a rozluštit nejstarší dochované náhrobní stély. Spolek Tamus provedl na místě fotodokumentaci a též poradenskou činnost při obnově celého areálu hřbitova.

Práce by měly dále pokračovat podrobnou dokumentací všech náhrobních stél a jejich fragmentů. Dále by mělo dojít k zaměření hrobových míst za účelem vytvoření mapy hřbitova. Spolek Tamus má s touto činností ležitou praxi, podařilo se jim zmapovat židovské hřbitovy na Tachovsku a Domažlicku a na dalších místech v Čechách. Spolupráce ŽOT s Tamusem začala v roce 2016 při obnově židovského hřbitova v Měcholupech a na novém židovském hřbitově v Letově.

Nový letovský hřbitov později přešel na konci 19. století na židovskou komunitu v Podbořanech. Neboť většina Židů se přestěhovala z Letova do nedalekých Podbořan, které jim nabízely lepší životní podmínky pro život i pro obchod. Totéž se stalo i v městysu Měcholupech a nedaleké Želči a v okolí. Židé se začali na konci 19. století a na počátku 20. století stěhovat do královského města Žatce, ale i do jiných měst, kvůli stejným pohnutkám jako Židé z dalších obcí a městeček v Čechách. V tu dobu začali opouštět své židovské hřbitovy s hroby svých předků a začali zakládat v nových lokalitách nová pohřebiště. Stejný osud potkal i staré synagogy a modlitebny, které z nedostatku věřících chřadly a časem celkem zanikly, aby nové temply a chrámy pro chrámové spolky mohly vzniknout v nových sídlištích bez segregace židovského obyvatelstva, tak jak tomu bylo v minulosti.

Doložená je modlitebna v 19. století v Želči, v Měcholupech byly dokonce doloženy dvě synagogy. Nová synagoga byla za nacistické okupace přeměněna v obytný dům a nachází se na východní straně ulice vedoucí do Radíčovsi, ke kulturním a bohoslužebným účelům sloužila ještě na počátku 30 let 20. století. Ze staré synagogy zbyly pouze obvodové zdi bez dalších stop, kde ji pravděpodobně nahradila již zmíněná nová synagoga.



Revitalizační práce proběhly též na židovských hřbitovech v Širokých Třebčicích, Drahonicích u Lubence, Podbořanském Rohozci a v Mašřově na úpatí Doupovských hor. Zde byly provedeny práce dle harmonogramu teplickou firmou Zacharda. Na židovský hřbitov v Bílině zavítal Spolek Omnium, který celý areál židovského hřbitova zbavil stále dorůstající vegetace, která se snaží stále omladit svými novými výhonky. Na novém židovském hřbitově v Teplících jsou stavební práce též v plném proudu. O stavebních pracích vás budeme informovat podrobněji v dalším čísle čtvrtletníku Posel či prostřednictvím webových stránek.

Na závěr bych rád poděkoval všem, kteří se na obnově našich židovských hřbitovů v severozápadních Čechách podíleli a přidali ruku k dílu i těm, kdož nás finančně podpořili a bez nichž by práce na revitalizaci našeho kulturního dědictví neproběhly v takovém rozsahu. „Děkujeme!“

Pro čtvrtletník Posel připravil: Gutmann



Je naší smutnou povinností oznámit,  
že v pátek v ranních hodinách dne 10. 05. 2019 ve věku 22 let náhle zemřel  
**Vojtěch Merta,**  
vnuk naší dlouholeté členky Evy Váňové.  
Kéž je jeho duše pojata do svazku věčného života.

Součástí Odborného sociálního poradenství na ŽO Teplice je pravidelné vzdělávání sociálních pracovníků, které pořádá Nadační fond obětem holocaustu.

Poslední seminář s názvem „ Duševní zdraví přeživších holocaust a jejich rodin, projevy traumatu v každodenním životě se konal dne 21.5.2019. Tohoto semináře se též zúčastnila sociální pracovnice ŽO Teplice paní Bc. Markéta Lichtensteinová DiS.



2019



### Kreplach

Suroviny:

**Těsto:**

1 hrnek polohrubé mouky

1 vejce

1-2 lžíce vody

1-4 lžičky soli

**Náplň:**

1 cibule

1 lžíce oleje

1 hrnek mletého uvařeného

hovězčího, slepičího nebo

krůtího masa

sůl a mletý pepř

**Postup:**

Nejdřív si připravíme náplň. Nakrájenou cibuli osmahneme na oleji dozlatova, přidáme maso a ještě asi 5 minut opékáme (hrudky rozmačkáme vidličkou). Náplň podle chuti osolíme, opepříme a necháme vychladnout.

Z prosáté mouky, vejce, vody a soli vypracujeme pevné, ale vláčné těsto a tenké ho rozválíme. Pak ho rozkrájíme na čtverečky o straně 5-7 cm a doprostřed každého čtverce dáme po lžičce náplně. Těsto přeložíme tak, aby vznikl trojúhelník a okraje k sobě pevně přitiskneme.

Kreplach vaříme 15-20 minut, pak je opatrně vyjmeme děrovanou naběračkou a necháme odkapat. Podáváme jako samostatné jídlo, posypaný nasucho osmaženou strouhankou a pokapaný rozehřátým drůbežím sádlem, nebo jako zavářku do masové polévky.

**Obměna:**

Kreplach můžeme také dozlatova osmažit na oleji. Náplň lze chuťově obohatit česnekem, popřípadě nakrájenou petrželkou nebo pažitkou. Kromě tradiční masové náplně se Kreplach připravuje také s tvarohovou náplní (měkký tvaroh smícháme s nakrájenou cibulí osmaženou na drůbežím sádlem, 1 vejce, trochu bramborové kaše a podle chuti osolíme).

### Zprávy z představenstva

Představenstvo se na svých pravidelných zasedáních zabývalo běžnou agendou a organizací života na obci. Zvláštní pozornost byla věnována:

- Realizací akcí financovaných z grantů NFOH.
- Realizací akcí financovaných obecními úřady.
- Přípravou pro povinných materiálů pro FÚ (ukončení daňového roku 2018), auditované daňové přiznání.
- Vyhodnocením akcí Společenského klubu ve 2. čtvrtletí 2019.
- Získáváním nových klientů pro projekt Claims Conference GG 21.
- Sociálními službami ŽO Teplice ( odborné sociální poradenství) a GG 21.
- Vyhodnocením pronájmů majetku ŽO.
- Akcí Barevný region v Ústí nad Labem (akce VNM).

### Narozeniny členů Teplické židovské obce

paní Váňová Eva, nar. 3.4. - 76 let

pan Appel Samuel, nar. 11.04. - 17 let

paní Krédlová Lenka, nar. 21.4. - 4 1 let

Ing. Čapek Jan, nar. 26.4. - 66 let

paní Kreisinger Kateřina, nar. 16.05. - 53 let

paní Augustová Judita, nar. 25.05. - 71 let

paní Krásová Drahomíra, nar. 05.06. - 64 let

paní Šplíchalová Alena, nar. 30.06. - 69let

Ad mea veesrim šana přeje celá teplická židovská obec